

скоба е малка, но силна единица, една от многото, с които поемата отхвърля противопоставно много от съществуващите стилове и стига до нещо, което по-късно ще се случи и във Вапцаровата лирика. В „Септември“ изрично е казано: „Народа въстана – с чук в ръката“, а мълчаливо поемата казва: „Потът въстана с перо в ръката“. А в бунта участва и знакът,}“.

Старите подозрения, че в препинателните знакове има нещо противно на литература, се усилиха през XX век. Заредиха се стихотворенията без никакви такива знакове. И не само стихотворения – появиха се и романи, които страници и страници наред също карат така. Някои автори обясняват своята „безпрепинателност“ с идеи, теоретизиращи или не, от теориите, че литературното произведение е „органична цялост“, „затворена структура“, „нечленим идиом“. А прословутият поток на съзнанието, който се лее в някои романи, не понасял препинателните знакове – и да ги няма.

В основната си част препинателните знакове възпират, разделят, а многоточието означава, че нещо би могло да продължи, но се извършва отказ от продължението. (Такава възможност за отказ и замълчаване е добре дошла за художествената литература и допускам, че сред писмените жанрове тя е най-гостоприемната за многоточието.) Възпиращата и разделящата роля на тия знакове личи и в техните названия. Личи в латинизма „пунктуация“ и още по-ясно в българското „препинателен“ (оставям настрана руския и другите славянски езици). Връзката с диалектното „препиням“ или с „препъвам“, случайна или не, действа някак на мисленето ни.

Тая посока силно се подкрепя от „завършека“ на Вапцаровото стихотворение. Към другите знакове за отказ от продължение, за замълчаване се присъединява, както стана дума, и един дълъг ред от... в едни издания е от точки, в други – от тиренца. Колкото и да е, ще си позволим да наречем и това нещо препинателен знак и като се съобразим със значенията на многоточието (от три точки) и участието му в апосиопезата, както е в „пък тогаз... майко, прощай“, нека „уточним“: това е дълго многоточие. В дилемата „да пиша или да не пиша“ се включва и този препинателен знак.

И не само той. Нека сравним следващите откъси:

*Ето – аз дишам,
работя,
живея
и стихове пиша
(тъй както умея).*